

Vooraf

Laat de leerlingen ter verdieping eventueel ook in het archief werken aan de les van week 20 uit schooljaar 2019-2020 ('Ontdekking bij Meisje met de parel'). Daarin werd aandacht besteed aan het schilderij 'Meisje met de parel'. In de Andere tekstsoortles van die week lezen de leerlingen beschrijvingen van andere schilderijen van Vermeer.

Referentieniveaus

In de algemene handleiding van Nieuwsbegrip staat beschreven hoe de niveaus van Nieuwsbegrip aansluiten bij de referentieniveaus, namelijk als volgt:

Referentieniveaus	<1F	1F	1S/2F	2F-3F
Niveau Nieuwsbegrip	A	B	C	D

Weekoverzicht

Blok 4

Nieuwsbegrip Brons

Onderwerp: Overzichtstentoonstelling Vermeer in Rijksmuseum

Lesdoel: De leerlingen lezen de tekst actief aan de hand van sleutelvragen en besteden daarbij extra aandacht aan het stellen van vragen. Ze beschrijven ook een schilderij van Vermeer en beantwoorden (toets)vragen over de tekst.

Lesdoel: Na het lezen van de tekst weten de leerlingen wie Johannes Vermeer was, waar hij beroemd om is en waarom de overzichtstentoonstelling in het Rijksmuseum uniek is.

Opdracht 1: actief lezen en sleutelvragen beantwoorden

Opdracht 2 (schrijfopdracht): beschrijving maken van een schilderij aan de hand van informatie in de basistekst

Opdracht 3: (toets)vragen beantwoorden

1. Actief lezen;
vragen stellen

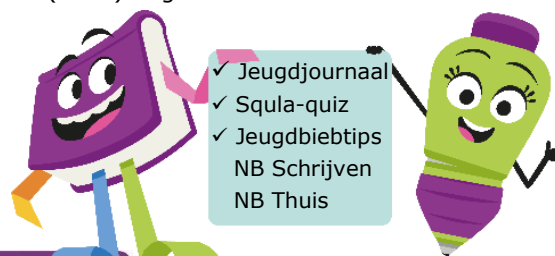
2. Actief lezen;
(Toets)vragen

3. Alternatieve les

4. Actief lezen;
vragen stellen

5. **Actief lezen;**
(Toets)vragen

6. Blokles

Nieuwsbegrip Zilver

Lesles andere tekstsoort: een website (van het Rijksmuseum)

Nieuwsbegrip Goud

Werk je met Nieuwsbegrip Goud en wil je de leerlingen op de computer laten werken? Dat kan met het onderdeel Actief lezen, waarbij de leerlingen hun aantekeningen en de antwoorden op de sleutelvragen intypen (opdracht 1). Opdracht 2 en opdracht 3 zijn te vinden bij het onderdeel Opdrachten.

Woordenschat (doelwoorden uit de leesteksten):

Niveau AA	Niveau A	Niveau B
de tentoonstelling	wijden aan	van heinde en verre
schulden hebben	het meesterwerk	toonaangevend
iets inzien	bereid zijn om	in principe
alledaags	bij hoge uitzondering	zich bevinden
het werk	de schuld	de kroon spannen
uitlenen	noodgedwongen	de collectie
bezitten	afstaan	weergeven
	sowieso	roemen
	renoveren	het ruimtelijk inzicht
	de woordvoerder	de stormloop

✓ Check de suggesties voor semantisering van de woorden in de Handleiding Andere tekstsoort en woordenschat.

Materiaal en voorbereiding

- Voor alle leerlingen: tekst en opdrachten.
- Per groepje de strategiekaart Vragen stellen en eventueel de rolkaarten.
- Voldoende kopieën van het Werkblad Actief lezen (zie verderop in deze handleiding) en van de sleutelvragen op pagina 2 in het leerlingmateriaal. Zorg voor een exemplaar voor alle leerlingen óf voor een exemplaar per groepje als je werkt met de rol van vragensteller.
- Per groepje de woordhulp (zie Basismateriaal).

Suggestie voor een extra opdracht

Deze opdracht kun je doen als je eerder klaar bent met de overige opdrachten.

Schilder zelf als Vermeer

Johannes Vermeer is vooral bekend van zijn schilderijen van gewone mensen, zoals een dienstmeisje dat melk inschenkt in de keuken, en van alledaagse gebeurtenissen, zoals het lezen van een brief. Hij schilderde ook veel details.

Laat de leerlingen zelf een schilderij maken van een gewone gebeurtenis. Stimuleer ze om aandacht te geven aan details, zodat je als kijker kunt zien dat het in deze tijd gebeurt.

Laat de leerlingen ook vertellen waarom ze ervoor hebben gekozen om juist van deze alledaagse gebeurtenis een schilderij te maken.

Werkwijze

- Introduceer het onderwerp klassikaal met behulp van de digibordtool. powered by Gynzy!
Wat weten de leerlingen al over het onderwerp van de tekst? Wat verwachten ze hierover in de tekst te lezen en wat zouden ze er graag over willen weten?
- Vraag de leerlingen welk leesdoel ze hebben (of geef ze het gegeven leesdoel). Wijs de leerlingen op de strategiekaart Vragen stellen.
- Groepjes II en III werken in drietallen met de tekst, het werkblad Actief lezen met daarop de sleutelvragen en maken daarna de schrijfofdracht (opdracht 2). Bij opdracht 3 beantwoorden de leerlingen (toets)vragen.
- Begeleid zelf groep I. Maak gebruik van de instructiepowerpoint, de modeltekst, de sleutelvragen en de hulpvragen. De leerlingen kunnen daarnaast de strategiekaart Vragen stellen gebruiken. Laat de leerlingen na verlengde instructie zelf verder werken aan de schrijfofdracht.

- Nabespreking: controleer of het lesdoel en het leesdoel bereikt zijn. Laat leerlingen eventueel zelf hun antwoorden controleren en bespreek na waar de leerlingen moeite mee hadden. Kom ook nog even terug op de vraag die aan het begin is gesteld: *Wat denk jij: waarom is de tentoonstelling [van Vermeer in het Rijksmuseum] zo uniek?* Kwam hun antwoord overeen met de informatie in de tekst?
- Neem de werkbladen Actief lezen eventueel in om inzicht te krijgen in het werk van de verschillende groepjes.

Toelichting

Aandacht voor vragen stellen

In dit blok wordt in les 1 en 4 expliciet aandacht besteed aan *vragen stellen*. In de andere lessen van dit blok gebeurt dit impliciet. Leerlingen die moeite hebben met vragen stellen, kun je instructie geven met behulp van de instructiepowerpoint (zie Basismateriaal op de website, bij PowerPoints). Daarnaast kun je de leerlingen de strategiekaart *Vragen stellen* geven. Hierop staat uitgelegd waarom deze strategie handig is en hoe deze kan worden ingezet bij het actief lezen van de tekst. Deze en andere strategiekaarten zijn te downloaden bij Basismateriaal, tabblad Overig.

Modeltekst

Modellen van de inleiding m.b.t. actief lezen:

*Ik ga nu hardop voordoen hoe ik actief lees. Ik lees eerst de titel en de inleiding. De titel van de tekst is: **Unieke Vermeer-Tentoonstelling**. De woorden 'uniek' en 'tentoonstelling' kennen we al: 'uniek' betekent 'heel bijzonder' en bij tentoonstelling kun je van alles zien over een bepaald onderwerp. Hier gaat het over Vermeer. Maar wie is dat? Volgens mij staat het Rijksmuseum op de foto. Ik denk dat Vermeer een bekende schilder is. Ik lees de inleiding: **Het Rijksmuseum wijdt een overzichtstentoonstelling aan de schilder Johannes Vermeer**. Ik had gelijk: het Rijksmuseum staat op de foto en Johannes Vermeer is een schilder. Wat is een overzichtstentoonstelling? Het wordt uitgelegd in de woordenlijst: het is een tentoonstelling die een overzicht geeft van het werk van een kunstenaar, bijvoorbeeld van een schilder. Ik denk dat er dan veel schilderijen van Vermeer bij elkaar te zien zijn in het Rijksmuseum. Ik lees verder. **Het is de grootste Vermeer-tentoonstelling ooit. Het Rijksmuseum heeft zelf vier meesterwerken van Vermeer, waaronder het wereldberoemde 'Melkmeisje' en 'Het straatje'**. 'Meesterwerken'... wat zijn dat? Het staat ook in de woordenlijst: kunstwerken die heel erg goed zijn. Het schilderij 'Het Melkmeisje' ken ik wel. Dat is inderdaad heel beroemd. En er is nog zo'n heel beroemd schilderij van Vermeer, ook van een meisje. Hoe heet dat ook alweer? Dat lees ik straks misschien nog. **Andere musea hebben 24 schilderijen uitgeleend voor deze unieke tentoonstelling**. Er zijn dus 4 plus 24 schilderijen van Vermeer te zien in de tentoonstelling. Dat zijn er 28 en dat is uniek. **Zo is het topstuk 'Meisje met de parel' ook te zien in Amsterdam**. Ja, dat bedoelde ik net! Ik ben benieuwd waar dat schilderij normaal gesproken te zien is. Dat lees ik vast in de rest van de tekst.*

Wat hebben jullie mij horen doen? Ik dacht hardop na over de tekst. Ik heb gelet op lastige woorden. Ik stelde ook vragen aan mezelf. Dat hoort bij actief lezen. Vragen en onbekende woorden kun je bij de tekst of op het werkblad schrijven.

Laat een van de leerlingen hardop denkend het volgende stukje lezen en even stilstaan bij onbekende woorden of lastige zinnen. Vraag ook wat de belangrijkste informatie van het gelezen stukje tekst is.

Let op: Bij elke sleutelvraag zijn er hulpvragen of aanwijzingen. Gebruik deze alleen als deze relevant zijn voor de leerlingen. Als de leerlingen de sleutelvraag direct kunnen beantwoorden is een hulpvraag waarschijnlijk niet nodig. Als bijvoorbeeld onbekende woorden al besproken zijn tijdens het hardop denkend lezen, dan is het niet nodig om dit woord nogmaals te bevragen.

Sleutelvragen en hulpvragen

Inleiding

Sleutelvraag 1: Waarom is de Vermeer-tentoonstelling zo uniek?

Hulpvraag 1a: Wat lees je in regel 1-6 over de tentoonstelling?

Hulpvraag 1b: Is het een grote tentoonstelling? Zijn er topstukken te zien?

Let op!

De **eerste hulpvraag** bij een stukje is altijd:

Wat heb je in het stukje gelezen?

Dankbaar

Sleutelvraag 2: In regel 12 zegt de directeur van het Rijksmuseum: *We zijn heel dankbaar dat zoveel musea bereid waren om hun topstukken uit te lenen.* Waarom is hij zo dankbaar?

Hulpvraag 2a: Lees regel 13-14 nog eens. Wat lees je daar?

Hulpvraag 2b: Worden de werken van Vermeer vaak uitgeleend?

Hulpvraag 2c: Wat is er bijzonder aan een overzichtstentoonstelling?

Niet rijk

Sleutelvraag 3: Waarom is het bijzonder dat Vermeer wereldberoemd is?

Hulpvraag 3a: Hoeveel schilderijen van Vermeer zijn er bewaard? Is dat veel of weinig voor een beroemde schilder?

Meisje met de parel

Sleutelvraag 4: In regel 25 zegt een woordvoerder van het Mauritshuis: *Maar nee zeggen kon echt niet.* Waar gaat dit over?

Hulpvraag 4a: Is 'Meisje met de parel' wel of niet te zien op de tentoonstelling? Hoe is dat gekomen, denk je?

Sleutelvraag 5: Waarom kon *nee zeggen* echt niet? (regel 25)

Hulpvraag 5a: Wat staat er in dit stukje tekst over 'Meisje met de parel'?

Hulpvraag 5b: Is het logisch dat het bekendste schilderij van Vermeer niet te zien is op een overzichtstentoonstelling?

Uit New York

Sleutelvraag 6: Een museum in New York wilde drie schilderijen van Vermeer uitlenen voor de tentoonstelling. Waarom was dat belangrijk?

Hulpvraag 6a: De drie schilderijen uit New York mochten naar Amsterdam. En wat gebeurde er daarna?

Hulpvraag 6b: Lees regel 31-32 nog een keer. Wat lees je daar over andere musea?

Na het lezen

Sleutelvraag 7: Johannes Vermeer is een wereldberoemde schilder. Zijn schilderijen zijn veel geld waard. Waarom was hij tijdens zijn leven niet rijk, denk je? Leg je antwoord uit.

Werkblad Actief Lezen

Groepje van: _____

Leesdoel: Na het lezen _____

Aantekeningen bij de stukjes

Noteer hieronder belangrijke informatie, onbekende woorden en eigen vragen. Schrijf ook de antwoorden van de sleutelvragen op.

Inleiding

Antwoord op sleutelvraag 1: _____

Dankbaar

Antwoord op sleutelvraag 2: _____

Niet rijk

Antwoord op sleutelvraag 3: _____

Meisje met de parel

Antwoord op sleutelvraag 4: _____

Antwoord op sleutelvraag 5: _____

Uit New York

Antwoord op sleutelvraag 6: _____

Na het lezen

Antwoord op sleutelvraag 7: _____

Opdracht 1: Actief lezen

Tijdens het lezen	
Inleiding	<p>1. Waarom is de Vermeer-tentoonstelling zo uniek?</p> <p><i>De tentoonstelling is uniek omdat het de grootste Vermeer-tentoonstelling ooit is. Andere musea hebben hun topstukken uitgeleend voor de tentoonstelling.</i></p>
Dankbaar	<p>2. In regel 12 zegt de directeur van het Rijksmuseum: <i>We zijn heel dankbaar dat zoveel musea bereid waren om hun topstukken uit te lenen.</i> Waarom is hij zo dankbaar?</p> <p><i>De schilderijen van Vermeer worden bijna nooit uitgeleend en nu kunnen veel mensen de schilderkunst van Vermeer leren kennen.</i></p>
Niet rijk	<p>3. Waarom is het bijzonder dat Vermeer wereldberoemd is?</p> <p><i>Het is bijzonder dat Vermeer wereldberoemd is, omdat er eigenlijk maar weinig schilderijen van hem bewaard zijn.</i></p>
Meisje met de parel	<p>4. In regel 25 zegt een woordvoerder van het Mauritshuis: <i>Maar nee zeggen kon echt niet.</i> Waar gaat dit over?</p> <p><i>Het Mauritshuis kon geen nee zeggen tegen de vraag van het Rijksmuseum om 'Meisje met de parel' uit te lenen.</i></p> <p>5. Waarom kon <i>nee zeggen</i> echt niet? (regel 25)</p> <p><i>Nee zeggen kon echt niet, omdat het beroemdste schilderij van Vermeer niet mag ontbreken op de tentoonstelling in het Rijksmuseum.</i></p>
Uit New York	<p>6. Een museum in New York wilde drie schilderijen van Vermeer uitlenen voor de tentoonstelling. Waarom was dat belangrijk?</p> <p><i>Het was belangrijk omdat andere musea hun schilderijen van Vermeer toen ook wel wilden uitlenen voor de tentoonstelling.</i></p>
Na het lezen	
<p>7. Johannes Vermeer is een wereldberoemde schilder. Zijn schilderijen zijn veel geld waard. Waarom was hij tijdens zijn leven niet rijk, denk je? Leg je antwoord uit.</p> <p><i>Eigen antwoord.</i></p>	

Opdracht 2: Een schilderij beschrijven

Voorbeeldbeschrijving van 'Het Melkmeisje':

Op het schilderij is links een raam te zien. Dat is vaak te zien op een schilderij van Vermeer. Het licht komt daardoor van links. Dat zie je ook aan het gezicht van het melkmeisje. Aan de linkerkant is haar gezicht lichter dan aan de rechterkant. Het meisje schenkt melk uit een kan. Op de tafel staat een mandje met brood en er liggen stukken

brood op tafel. Het tafelkleed is ook knap geschilderd. Je ziet de plooien en de schaduwen heel duidelijk.

Opdracht 3: (Toets)vragen

1. B. bijna nooit, maar nu wel
2. A. Grote schulden
3. A. **Hier** verwijst naar *de overzichtstentoonstelling in het Rijksmuseum* (regel 22).
4. B. Het Mauritshuis kan 'Meisje met de parel' eigenlijk niet missen.
5. C. in het stukje **Uit New York**

De Nieuwsbegripbieb – Titels bij week 7

	<p>De grootste geheimen van het Rijksmuseum Hofmans, Jørgen Vanaf 9 jaar J-boek AVI: E6 - E7</p> <p>Lees over het gebouw en de wereldberoemde kunstwerken in het Rijksmuseum.</p>		<p>Een hele kunst... : Nederlandse kunstenaars en hun werk in vijftig voorleesverhalen Dam, Arend van Vanaf 9 jaar J-boek</p> <p>Vijftig korte verhalen over Nederlandse kunstenaars.</p>
	<p>Een spannende gids door het Rijksmuseum Hofmans, Jørgen Vanaf 9 jaar J-boek AVI: M5</p> <p>Deze gids vertelt over het Rijksmuseum en alles wat daar te zien is: kunst en voorwerpen, de mensen die er werken. Achter elk kunstvoorwerp zit een spannend verhaal.</p>		<p>Het grote Rijksmuseum voorleesboek : de beste kinderboekenschrijvers over de meesterwerken uit het Rijksmuseum - Vanaf 9 jaar J-boek</p> <p>Kinderboekenschrijvers uit Nederland en Vlaanderen vertellen hun eigen verhaal bij hun favoriete schilderij uit het Rijksmuseum in Amsterdam. Zo vertelt Francine Oomen een verhaal bij het Melkmeisje van Vermeer.</p>
	<p>Het meisje met de parel en andere verhalen over de meesterwerken van het Mauritshuis - Vanaf 9 jaar J-boek</p> <p>Wie is verliefd op het meisje met de parel? Kinderboekenschrijvers vertellen een verhaal bij de meesterwerken uit het Mauritshuis in Den Haag.</p>		<p>Het Rijksmuseum Zijl, Moniek van Vanaf 9 jaar J-boek</p> <p>In het Rijksmuseum worden wel een miljoen dingen bewaard. Kunst, schilderijen en sieraden, maar ook wapens, kleding, landkaarten en boeken. Uit de hele wereld komen mensen op bezoek. Lees er over in dit boekje.</p>
	<p>Nederlandse schilderkunst Vègh, Gerda Vanaf 9 jaar J-boek</p> <p>Nederland en Vlaanderen hebben beroemde schilders. De manier van schilderen is door de eeuwen heen veranderd. Je ontdekt het in dit boek.</p>		<p>Kijken voor kinderen Hockney, David Vanaf 10 jaar J-boek</p> <p>Kunstenaar David Hockney leert je kijken naar kunst. Kijken naar lijnen, licht, schaduw, ruimte, spiegelingen, technieken, beweging en veel meer. Kunst op grotwanden, schilderijen, muren, boeken, laptops en telefoons. Een wereld vol beelden.</p>
	<p>Kunsthelden Jonckheer, Barbara Vanaf 10 jaar J-boek</p> <p>Maak kennis met 25 Nederlandse kunstenaars uit alle tijden onder wie Avercamp, Escher, Mondriaan, Vermeer en van Gogh. Nederlandse kunstenaars die 'anders' dachten en deden dan gebruikelijk was. Dit boek leert je op een andere manier naar kunst te kijken.</p>		<p>Kunstige kwasten : de meest spraakmakende kunstenaars aller tijden Richards, Mary Vanaf 10 jaar J-boek</p> <p>Weetjes en feiten over bekende kunstenaars van de renaissance tot de hedendaagse kunst.</p>

	<p>Opgesloten! Koning, Lizette de Vanaf 10 jaar B-boek</p> <p>Joris wordt tijdens een schoolreisje op de wc van het Mauritshuis opgesloten. Hij wordt bevrijd door een jongen die uit een schilderij is gestapt. Joris gaat met hem mee en komt in het zeventiende-eeuwse Delft terecht.</p>		<p>Vermeer - Vanaf 10 jaar J-boek</p> <p>Dit kunsttijdschrift DADA gaat over een van de meest beroemde schilders uit de Gouden Eeuw. Johannes Vermeer (1632 - 1675) woonde zijn hele leven in Delft en liet een klein oeuvre van 35 schilderijen na.</p>
	<p>Word jij ook een Hollandse meester? Bie, Ceciel de Vanaf 10 jaar J-boek</p> <p>Wat is er zo speciaal aan de Hollandse schilderkunst? Het licht natuurlijk. Licht dat bestaat uit prachtige kleuren. In dit leesen doe-boek kom je alles te weten over licht en kleur en hoe je dat kunt tekenen en schilderen.</p>		<p>Het verhaal achter de beroemdste schilderijen van de wereld Ayres, Charlie Vanaf 11 jaar J-boek</p> <p>Lees in dit boek de verhalen bij twintig beroemde schilderijen uit de periode van de vijftiende tot en met de negentiende eeuw. Met veel weetjes over de meesterwerken en de kunstenaars.</p>

Op de website van Jeugdbieb staan filmpjes, apps en interessante websites over het Nieuwsbegriponderwerp. Ga naar: <http://www.jeugdbieb.nl/nieuwsbegrip>.